

# **De schreeuwduivel van Neerpelt**

Jan Coninx

*Net zoals in de meeste dorpen zijn er ook in Neerpelt heel wat mythen en legenden terug te vinden. Deze verhalen werden mondeling doorgegeven van generatie op generatie en nemen ons vaak mee terug naar een geheel andere periode. Het zijn verhalen die ons kunnen intrigeren, maar daarnaast ook angstig kunnen maken. Dit boek is dan ook mede tot stand gekomen door te luisteren naar wat anderen te vertellen hadden en door er zelf telkens een fantasievolle voorstelling bij te maken. Deze voorstellingen werden nadien op papier gezet en verwerkt tot een nieuwe legende. Graag laat ik jullie dan ook kennismaken met 'De schreeuwduivel van Neerpelt'.*

## **Inleiding**

December 1935. Er ligt een prachtig sneeuwlaken op de daken van de huizen in het rustige dorpje genaamd Neerpelt. Dit dorpje kan het best omschreven worden als eender welk dorp uit deze periode: de inwoners kennen elkaar, er wordt gebabbeld tijdens de lange wandelingen langs het kanaal Bocholt-Herentals, de lokale bakker houdt iedereen op de hoogte van de nieuwste roddels, vrijwel iedereen gaat elke zondagochtend braaf naar de ochtendmis en tijdens de kille winteravonden worden er verhalen verteld in de cafés. En dat is nu net waar dit boek over gaat. Het is immers zo dat de meeste van deze verhalen ter plekke verzonnen werden of, in andere gevallen, zo fel overdreven werden dat het niet meer de moeite loonde om ze bekend te maken aan het grotere publiek. Denk hierbij bijvoorbeeld maar aan het verhaal dat Johan Vermaelen, de man van Ria en de vader van kleine Victor, vorige week nog vertelde. Als je dat zou moeten geloven, dan heeft hij er in zijn eentje voor gezorgd dat de Eerste Wereldoorlog werd beëindigd. Natuurlijk weten we allemaal dat Johan inderdaad zijn steentje bijdroeg tijdens de gevechten, maar een held zou ik hem toch niet echt durven noemen. Maar Johans verhaal vertel ik jullie misschien nog wel eens een andere keer, tijdens een gelegenheid die hopelijk beter past bij de omstandigheden. Nu zou ik jullie echter graag willen meenemen naar het verleden en een ander soort verhaal vertellen. Dit verhaal is er eentje dat gelezen en doorverteld zou moeten worden. Het is er eentje dat gekend moet zijn. Dit in de eerste plaats omdat het een waargebeurd verhaal is en omdat het belangrijk is dat het zich nooit meer herhaalt. Net zoals het merendeel van de geschiedenis mag ook dit verhaal dus niet in de vergetelheid geraken. Het is er eentje waar alle kinderen aan moeten denken voor het slapengaan en waar alle volwassenen zich van bewust moeten zijn. Het is er eentje dat probeert aan te tonen dat onze wereld op een ingewikkelde manier in elkaar zit. Het is er eentje van angst en nieuwsgierigheid. Van moed, doorzettingsvermogen en van helden. Dit verhaal is getiteld 'De schreeuwduivel van Neerpelt'.

Het eerste deel van ons verhaal begint op 23 december 1935. De kinderen verwachten binnenkort iemand die hen komt overladen met allerlei leuke cadeautjes en snoepgoed, maar spijtig genoeg kan een dag lang duren als je fijne vooruitzichten hebt. En dat weten zowel de Kerstman als de Neerpeltse kinderen heel goed!

Maar goed, voor de kinderen is de kerstvakantie al een tijdje geleden van start gegaan. De moeders bakken de lekkerste koekjes en de vaders snellen zich iedere werkdag naar huis om zo veel mogelijk tijd bij hun gezin te kunnen doorbrengen. Elke dag ziet er ongeveer hetzelfde uit voor de meeste kinderen. Ze staan 's ochtends vroeg op, eten rijstpap, kleden zich warm aan en spelen vrijwel de hele dag in de sneeuw, dit vaak tot ze erbij neervallen. Op het einde van een lange dag van plezier maken staat hen dan meestal ook nog een lekker kopje warme chocolademelk en een zetel dicht bij het haardvuur op te wachten. Voor de meeste Neerpeltse kinderen is dit iets waar ze al van bij het opstaan naar uitkijken. Wat moet je immers nog meer hebben? Je hebt je heel de dag goed geamuseerd met je vriendjes en vriendinnetjes, je buikje rond gegeten en nu kan je zachtjes indommelen in een grote zetel voor een warm haardvuur. En zo gaat het vrijwel elke dag. De kinderen vallen in slaap in de zetel en dromen van de komst van de Kerstman en... worden telkens plots wakker gemaakt door hun ouders. Dit vinden ze echter niet erg, want als ze wakker worden gemaakt, dan weten ze meteen dat het avond is. Maar waarom kijken ze nu eigenlijk uit naar de avonden? Wat is hier nu in godsnaam zo speciaal aan? Hier is een simpel antwoord op te geven. Zie je, 's avonds is het tijd voor verhalen, leerrijke en voornamelijk fantasievolle verhalen! Je weet wel, het zijn van die verhalen die men zich levendig kan voorstellen en die de mensen angstig maken of amuseren. Het zijn van die verhalen die eigen zijn aan de tijd waarin ze verteld worden. Kortom, ze zijn prachtig.

De goede verhalenvertellers kunnen de mensen meenemen naar een vergeten tijd, naar een periode van welvaart en van knagende onzekerheid. Naar een periode van mythen en legenden. Toch doen de meeste vertellers vaak ook hun best om zo grappig mogelijk over te komen. Maar soms kan dit echter niet, sommige verhalen zijn immers niet grappig, maar eerder gruwelijk. Vaak zelfs te gruwelijk om te vertellen waar kinderen bij zitten.

Maar goed, buiten grappige verhalen worden er dus ook serieuze verhalen verteld, dit natuurlijk om elkaar bang te maken. Tot deze laatste soort behoren dan ook de verhalen waar je kippenvel van krijgt als je ze hoort. Ze maken je angstig maar ook nieuwsgierig. Het zijn van die verhalen die je hart sneller doen slaan als je ermee in aanraking komt en die je rillingen bezorgen tot in je kleinste teen!

De echte verhalenvertellers van het dorp zijn natuurlijk de ouderen, degenen die elke zaterdag een kaartje gaan leggen in hun stamcafé en daar vaak tot een stuk in de nacht aan de toog blijven plakken met een geliefkoosd drankje in de hand.

Vergeet hierbij niet dat deze verhalen een grote invloed uitoefenen op de Neerpeltse bevolking, dit voornamelijk 's nachts... Wat bedoel ik hier nu eigenlijk mee? Waarom hebben deze verhalen vooral 's nachts een grote invloed? Sta me toe om dit aan te tonen met een voorbeeld. Stel je bijvoorbeeld maar eens voor dat je net in je stamcafé een verhaal hebt gehoord waarin iemand om middernacht maar nipt kon ontkomen aan de klauwen van een Vuurman. Voor degenen onder jullie die niet weten wat een Vuurman is, volgt nu eerst de formele definitie: "Een Vuurman is een enorme man die, zoals het woord zegt, omringd wordt door vuur dat hem zelf niet deert, maar degenen die dicht bij hem in de buurt komen, des te meer".

Sommige Neerpeltenaren beweren zelfs dat de Vuurman door de duivel in hoogsteigen persoon naar de hel werd gesleept, maar dat hij een manier vond om te ontkomen. De meeste Neerpeltenaren zien hem dan ook als een kwaadaardig monster dat over immense krachten beschikt. Daarnaast wordt het vuur rondom hem geassocieerd met het vuur van de hel, eeuwig brandend en zo warm dat het zelfs metaal vanop enkele meters afstand kan laten smelten. Volgens de legende is het een afgrijselijk monster waar je niet aan kan ontkomen. En het heeft maar een doel, moorden! Stel je het volgende nu maar eens even voor: een jongeman, om en bij de

vierentwintig jaar, komt op een nacht terug van een trouwfeest. Hij heeft goed gefeest, is een beetje beschonken en blikt terug op de mooie avond die hij net achter de rug heeft. Het enige waar hij spijt van heeft, is van zijn woonplaats. De jongeman woont immers nog steeds bij zijn ouders, iets wat hij op zich niet zo erg vindt, maar zijn ouderlijk huis ligt niet in het centrum van het dorp, maar diep in de bossen. Hierdoor is hij telkens genoodzaakt om een heel eind te stappen als hij terugkomt van een avondje uit. Maar bang is hij nooit tijdens deze nachtelijke tochten. Hij stapt altijd dapper door en neuriet meestal een liedje dat hij eerder op de avond heeft gehoord. Onze jongeman, genaamd Tuur, is ondertussen al op het punt gekomen waar de laatste verlichtingspaal staat. Vanaf nu wordt het pas echt donker...

"Kom op, Tuur!", zegt hij tegen zichzelf.

"Je bent geen lafaard. Je hebt deze weg al honderden keren afgelegd!"

En met deze gedachte in het achterhoofd stapt hij door. De weg is lang en de nacht donker. Maar na een tijdje in het donker te wandelen, passen Tuurs ogen zich een beetje aan aan de omringende duisternis. Rondom hem ziet hij wat konijnen wegspringen, enkele duiven boven hem maken lawaai in de dennenbomen en de vossen die door het struikgewas sluipen, jagen hem telkens weer de stuipen op het lijf.

"Ze vinden het precies niet zo leuk dat ik hier nu nog voorbijkom! Of zouden ze weten dat ik gisteren ben gaan jagen?", grapt hij bij zichzelf.

Maar goed, de jongeman kijkt uit naar zijn nachtrust en wandelt daarom stevig door. Plots ziet hij echter een lichtje in het bos verschijnen.

"Gelukkig, mijn vader heeft net voor het slapengaan nog een kaars aangestoken zodat ik zeker niet verloren loop. Wat heeft hij toch vertrouwen in het oriëntatievermogen van zijn zoon!"

Maar plots hoort hij iets achter zich. Tuur draait zich om, wrijft in zijn ogen en ziet een gloeiende vuurmassa in de verte verschijnen. Het lijkt net op een grote brandstapel, maar het is toch ook weer niet precies hetzelfde. Daarenboven komt het dichterbij en dichterbij...

"Een brandstapel loopt toch niet? En waarom heb ik deze net niet gezien toen ik er voorbijkwam?"

Dan denkt Tuur ineens terug aan een legende die zijn vader en enkele andere dorpingen ooit aan hem vertelden.

"Oh God! Zou het? Neen! Dat kan niet... Of wel? Zou het...? Zou het de Vuurman kunnen zijn?"

Tuur heeft hier al veel verhalen over gehoord. Het is immers een van de favoriete verhalen die door de cafégangsters worden verteld in het dorp, maar het zijn toch maar verhalen, of niet? Tuur kijkt nog eens goed naar het aanstormende geweld.

"Het is waar! De verhalen zijn waar! Het is de Vuurman!"

Tuur draait zich om en zet het op een lopen. Maar de Vuurman blijft hem achtervolgen. Hij gromt, maakt boksende bewegingen met zijn armen en is duidelijk niet van plan om zijn prooi te laten ontkomen. Daar komt ook nog bij dat hij sneller loopt dan Tuur, veel sneller zelfs. Maar Tuur heeft geluk, de Vuurman hangt gelukkig nog te ver achter hem om hem in te halen. Toch blijft hij rennen voor zijn leven. Alles doet hij eraan om in zijn ouderlijk huis te komen, wetende dat als hij valt, hij meteen een vogel voor de kat is. Er is letterlijk maar een lichtpuntje dat hem op dit moment op de been houdt, het licht van de kaars dat dichterbij komt.

"Ik ben er bijna! Volhouden Tuur!", roept hij tegen zichzelf om zich moed in te spreken.

Hij loopt zo snel als hij kan, hoort het vuur op de achtergrond knarsen, maar durft niet achter zich te kijken. Gelukkig! Daar is de deur, hij is thuis! Hij holt zo snel als hij kan naar binnen, gooit de deur achter zich dicht, doet ze in het slot en roept naar zijn ouders: "Pa! Ma! Kom snel! Ik word achtervolgd! De Vuurman!"

Zijn ouders schrikken wakker. De vader neemt zijn geweer uit de kast en zegt tegen Anna, zijn vrouw, dat ze op de kamer moet blijven.

"Zoon! Wat is er?"

"De... De Vuurman, pa!", roept Tuur al stotterend van angst.

Maar zijn vader gelooft hem niet en wordt boos.

"Je hebt duidelijk gedronken, ik ruik je tot hier! Dat je drinkt, tot daaraan toe, maar een echte man kan tegen de drank en dit voorval toont nog maar eens aan dat je nog niet bepaald een echte man bent! De Vuurman, alsjeblieft Tuur!"

"Maar vader..."

"Niks maar vader! Ga naar je bed. Ga je roes uitslapen!"

Tuur kijkt minachtend naar de grond en zwijgt.

"Hij liegt niet, Guy!", roept Anna plots vanop de trap.

"Ik heb hem ook gezien! Ik keek door het kamerraampje naar buiten en zag hoe de Vuurman zich omdraaide en weer wegliep. Het vuur droop van hem af als magma dat uit een vulkaan wegstroomt. Het was afschuwelijk!"

Guy weet niet meer wie of wat hij moet geloven, maar besluit wijselijk om de deur te barricaderen voor de nacht.

"Nu tevreden?", vraagt hij op een boze toon.

"En nu, slapen!"

En dat doen ze, tenminste Guy en Anna doen dit. Tuur kan de slaap echter niet vatten, hij zit voortdurend te denken aan het monster dat hem achtervolgde.

"Waarom wilde hij mij hebben? Waarom heeft hij het huis niet afgebrand? Waarom beukte hij de deur niet in? Waarom..."

Maar Tuur wordt in zijn denken plots onderbroken door een luide knal. Hij springt recht en loopt naar zijn kamerraampje. En wat hij van daaruit ziet, is ronduit om ziek van te worden. De Vuurman is teruggekomen en kijkt hem met zijn grote, brandende ogen aan. Hij ziet het wezen een beweging maken met zijn armen. Het maakt een vuist en slaat ermee in een van de grote dennenbomen die het huis omcirkelen. Daarna verdwijnt hij als sneeuw voor de zon.

De ochtend nadien gaat Tuur naar de dennenboom kijken waar de Vuurman de voorbije nacht met zijn vuist in heeft geslagen. Hij opent de deur met enige tegenzin, hij is immers nog steeds bang om het monster tegen het lijf te lopen, en stapt er voorzichtig naartoe. Op de plek waar de Vuurman met zijn vuist in de boomstam heeft geslagen, ziet hij een groot gat.

"Wat voor een krachtig wezen moet dit wel niet zijn geweest?", denkt hij bang bij zichzelf.

Maar de jongeman weet niet dat er nog meer komt. Hij kijkt naar het uitgebrande gat en voelt er met zijn vinger aan.

"Hoe kan dat nu? Het is nog warm..."

En plots gebeurt het. Tuur krijgt bijna een hartstilstand. Hij springt een meter achteruit en kijkt vol verbijstering naar het gat. Er gebeurt iets, maar wat? Er beginnen kleine vlammetjes te ontstaan rondom het uitgebrande gat in de boomstam. Het eerste vlammetje dooft na enkele seconden al weer uit en het lijkt alsof er een letter verschijnt.

"Is dat nu een D?", vraagt Tuur zich af.

En dan dooft het tweede vlammetje uit.

"Een O?, wat is dit allemaal? Vader, moeder! Kom snel!"

Zijn vader en moeder snellen naar de boom waar hun zoon bij staat. Ook zij kunnen niets anders doen dan toekijken hoe er meer letters uitbranden in de boomstam.

"Het eerste woord is DOOD", zegt Tuur met een krop in de keel.

Ze blijven staan en kijken vol verbazing en angst naar de boomstam.

"Is dat een T?", vraagt Tuurs moeder.

"Ja, dat klopt. En dat is een U!", zegt Tuur...

“Oh nee! Ik zie het, DOOD en TUUR!”

Ze schrikken, kijken angstig om zich heen, maar zien niets.

“Dit is een waarschuwing!”, roept Tuurs vader plots.

“Snel! Ga naar binnen! Nu!”

Het hele gezin raast naar binnen. Tuur sluit de deur en zijn moeder en vader timmeren de ramen dicht met wat houten planken die in de kelder staan. Ze gaan zitten en staren voor zich uit. Uren gaan voorbij, zonder enig teken van de Vuurman. Maar wat is dat in de verte? Ze kijken tussen de planken door naar buiten en zien hoe een lichtpuntje tegen hoge snelheid naar hen toe komt geraasd. Het gezin ziet het dichter en dichter komen en tegelijk ook groter en groter worden.

“Het is de Vuurman! Hij is teruggekomen!”, zegt de vader.

Ze kijken alle drie toe hoe de Vuurman in sneltempo rond het huis loopt. Hij blaast vlammen tegen de muren waardoor deze snel vuur vatten. Tuur en zijn ouders hopen dat hij niet binnen kan geraken, maar zijn iets vergeten. De Vuurman kan inderdaad niet binnen, maar zij kunnen ook niet meer naar buiten.

“Wat moeten we doen?”, vraagt Tuur kuchend van de rook.

Een antwoord krijgt hij echter niet. Hij kijkt om zich heen, maar ziet alleen rook. Tuur begint harder te hoesten, zijn ogen worden zwaar en uiteindelijk valt hij neer op de grond.

De volgende ochtend zien enkele dorpsbewoners rook verschijnen in de verte. Solidair als ze zijn, snellen ze er naartoe om hulp aan te bieden. Maar het enige wat ze aantreffen is een huis dat helemaal in de as is gelegd. Van Tuur en zijn ouders is niets meer te bespeuren... Wat zou er zijn gebeurd? Het kan toch geen Vuurman zijn geweest, want die bestaan toch helemaal niet? Of wel?

Stel jezelf nu maar eens voor dat jij in een soortgelijke situatie zou verkeren. Je wandelt bijvoorbeeld tijdens een donkere, kille winteravond door één van de kleine Neerpeltse straatjes. Straatverlichting is er bijna niet, buiten enkele knipperende straatlampen, zoals deze op de hoek bij Louis, de beenhouwer. Je stapt naar huis, hoort ineens iets op de achtergrond, kijkt, maar ziet niets. Je draait je om, wandelt verder en plots lig je op de grond, heb je hoofdpijn, want die mooie grote eik had je door het weinige licht en door je knikkende knieën niet gezien. Je probeert recht te staan, maar door de sneeuw val je al snel terug op de grond. Maar geen nood, een man met een bolhoed en met een dikke stoffen jas snelt je te hulp. Hij steekt zijn hand uit, jij reikt ernaar, maar merkt dat er iets niet klopt. Plots komt er wind opzetten waardoor de bolhoed van de man wegvliegt. Je ziet zijn gezicht, een schedel met twee grote, uitpuilende rode ogen. Hij laat je hand niet meer los, knijpt er hard in en sleurt je mee de duisternis in. Je probeert je te verzetten, maar merkt dat het niet lukt. Je snikt, schreeuwt, valt flauw en...

Ik gebruik dit verhaal louter als voorbeeld, maar weet spijtig genoeg zelf het einde nog niet. Dit omdat Jaak Brouwers stopt met vertellen in café De Oude Peel. Hopelijk vertelt hij het verhaal snel verder, want ik wil eigenlijk toch wel eens weten hoe het afloopt! Maar de meeste Neerpeltenaren vinden het blijkbaar niet zo erg dat Jaak stopt met vertellen. Zij komen immers niet voor het verhaal van Jaak, maar voor dat van Pière. Maar goed. We zijn nu dan ook op het punt gekomen dat de avond begint te vallen in Neerpelt. Jaak zit ondertussen op zijn barkruk en ligt al met zijn hoofd op de toog. Hij is duidelijk al aan zijn nachtrust begonnen...

Maar gelukkig zijn we op tijd, want Pière, de oudste inwoner van het dorp, is net gearriveerd. Het is nu ongeveer negen uur 's avonds. Pière komt binnen in het café, hangt zijn jas weg, bestelt een pintje, neemt een barkruk en zet zich voor de biljarttafel. De cafébaas steekt enkele kaarsen aan en creëert zo een perfecte vertellersruimte. De ouderen nemen een stoel en de kinderen gaan rondom Pière op de grond zitten. En dan, dan is het stil. Iedereen kijkt de oude, maar nog steeds vinnige man aan en wacht. Het merendeel van de inwoners van het kleine dorpje is aanwezig in café De Oude Peel wanneer Pière aan zijn verhaal begint. Laten we nu maar eens luisteren naar wat hij heeft te vertellen.

Pière neemt het woord...